

# SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzeghi 42 Administrația Strada Regală. 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA  Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL în țară . . . 10 lei în străinătate 12 »
----------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------

## Carmen Sylva în literatura românească

De sigur că nici într'o țară de cultură nu s'a cetit mai puțin opera literară, foarte bogată, felurită și vioaie, a regalei scriitoare care iscălește, fără grija protocolului, Carmen Sylva decît în România, a cărei coroană de regină ea o poartă. Aceasta se știe de toată lumea, cu toate că nu s'a spus în această formă hotărîtă.

În acest fapt nu e nici-o rea voință și nu e, iarăși, acea nepăsare orientală, acea lipsă de interes pentru orice lucru mai înalt, care s'a adus înainte, cu o mare nedreptate pentru societatea noastră. În clasa bogată, care urmărește cu o luare aminte ce nu se obosește și nu se dezgustă niciodată, toate aparițiile literaturii franceze contemporane, și cele ce se impun publicului universal, și cele care nu privesc decît anumite cercuri din Franța, și cele care nu pot avea o legătură firească cu nimeni, se cetește foarte multă literatură străină. Ardelenii, Romîniî din Ungaria sînt cetitori foarte harnici. Dincoace la noi, o parte dintre funcționari și studențimea, profesorii tineri aduc și un adevărat simț critic în cetirea lor, și ei nu se opresc numai la cartea românească, ci răzbat, în măsura cunoștințelor de limbă ce pot să aibă, într'una saŭ în mai multe literaturi străine.

Nu se poate zice iarăși că *spiritul* din scrierile poetei care dă un prestigiu de intelectualitate superioară, de fin simț pentru artă micii Curți românești, oă acest spirit ar fi protivnic răspîndirii scrierilor în care el se sălășluiește. Carmen Sylva e o fiică a Rinului, crescută în mijlocul unei minunate naturi care a rămas sălbatecă în ciuda civilizației așa de înaintate a orașelor ce o încunjură, dar o respectă. Farmecul vechilor legende pe care nimic nu le poate goni din acest cuib al lor, a înriurit-o de la început. Locurile acelea sînt așa de adinc străbătute de viața unui lung trecut, încît oricine pornește să cinte acolo nu se poate împiedeca de a privi în urmă, spre zarea fumurie a timpurilor moarte. Cu viața actuală, națională, specifică a Rinului, a Germaniei din orice parte a avut foarte puține legături

scriitoarea, care a fost izolată de dînsa întâiî prin situația ei princiariă, și apoi înstrăinată, foarte de timpuriu, de dînsa prin strămutarea în ținuturi cu totul depărtate. Trăind pe urmă în eticheta rece, rezervată, a unei Curți nouă dintr'o țară oarecum primejdioasă, la o parte de priveliștea moravurilor noastre, de încordarea luptelor ce aduc pentru noi, pentru țara în care această cîntăreață a naturii, a legendei și a trecutului e regină, bucurii și dureri așa de puternice și de roditoare cum le afli numai în epocile mari de crisă, apărută de cunoștința lucrurilor și a oamenilor noștri printr'un formalism care nu face excepții pentru nimeni, Carmen Sylva a trebuit, cînd natura de acasă, pierdută de supt ochi, cînd legenda renană și trecutul de acolo aū dat tot ce puteau da acestui talent, a trebuit să se îndrepte saū pe drumul ce duce la simbolul care poate înnoi toate subiectele poetice saū pe acela care se pierde în autopsia sufletească, în veșnica cercetare a sufletului propriu, care nu e nesecat decit atuncea cînd e reînnoit totdeauna, prin cetire, prin experiență, prin sălbatecul val de bogăție al fericirilor și durerilor celor mari.

Ce avem noi însă mai sfint și mai înălțător, mai sfătuitor spre frumuseță și spre bine decit această covrșitoare natură felurită care de două mii de ani îmbrățișează viața neamului nostru? Nu creștem oare toți în șopotirea poveștilor vechi ca lumea? Nu ne îngenunche spre închinare trecutul nostru de cite ori el ni răsare 'nnainte? N'avem noi pornirea aceia firească a popoarelor din Răsărit, din Răsăritul soarelui, nu din Orientul barbariei, de a iubi și înțelege simbolele, de a îmbrăca în ele o înțelepciune largă care vede până la capătul de sus și de jos al lucrurilor? Nu ne ispitește și pe noi, n'a ispitit pe cei mai mari din cîntăreții noștri adîncul plin de taine umbrite al sufletului în care fiecare-și coboară ca într'o Vistierie ascunsă lumii comorile fericirii, ale suferinții și dorurilor?

O scriitoare care s'ar fi inspirat de la viața iute, pripită, încordată, lacomă de bunurile pămîntului, orientată spre americanismul luptător a Germaniei de astăzi, aceia n'ar fi putut prinde la noi. Iar nu această urmașă a timpurilor «romantismului» albastru care trebuie să ni placă și să ne înduioșeze.

Adevăratul motiv pentru care regina noastră a rămas pentru noi, — ceia ce nu se poate să fi voit — numai *Regina*, e limba în care a scris Carmen Sylva, care nu putea să scrie însă altă limbă decit aceia în care-i vorbea vechea inspirație de acasă. Abia cite unul știe la noi ceva nemțește, chiar astăzi.

Trebuiau traducerii. Scriitoarea însăși a căutat să le dea, atunci

cînd Alecsandri era un oaspete al palatului, un prieten. Între cele d'întăiu cărți ce le-am primit la premii a fost frumoasa ediție românească a *Poveștilor Peleşului*, povești ale munților noștri, spuse în graiul nostru. Tinerii cetitori cari aū primit atunci cartea aū păstrat amintirea ei, și, dacă «Poveștile» ar fi ieșit cu mai puțin lux și ar fi fost în sama unui librar vioiu, ele și-ar fi îndeplinit chemarea, arătînd în cercuri largi cum scrie regina României despre țara în care e Doamnă.

În acei ani Alecsandri avea un mare rol, pe care nu l-a înțeles. Se ivise un adevărat interes, o mare dorință de a cunoaște acest pămînt, în care cîntăreața, care se formă abia și căuta o îndreptare, gîcia un al doilea *Rheinland*, cu natura, poveștile și trecutul său. Alecsandri însă, marele diletant, vedea natura din cerdacul casei boierești în care era stăpîn, legendele pe care le aflase în copilărie se vestejiau în mintea lui, și nu veniau să li iea locul altei proaspete, smulse atunci din pămînt, iar trecutul nostru nu l-a știut și n'a vrut să-l știe nici odată *pentru el și pentru sine*, ci doar pentru vre-o poemă sau dramă. În Alecsandri tovarășa de cîntări căuta un Romîn, și ea a găsit un elegant Frances de modă cam veche, care avea însă încredințarea că înfățișează poporul românesc, căruia-i este poet național.

De aceia *Poveștile Peleşului* n'aū avut urmare. Cîteva nuvele cu subiect românesc vădesc informație neîndestulătoare. «Meșterul Manole» n'are atmosfera, *mireasma* trecutului nostru. Cînd Alecsandri s'a dus, a dispărut cu el singura legătură ce avea regala scriitoare cu *sufletul* acestei țeri, în literatura și arta ei. Traducătorii s'aū ivit din interes și din lingușire, înfățișînd prosă fără vigoare și versuri stîngace, în temenele și cu mina întinsă.

Iată însă că astăzi cel mai *original* de nepractic, de neatîrnat, de neînțelegător pentru înălțimi sociale, titluri, onoruri, laude și răsplătiri dintre scriitorii noștri, cel d'întăiu poet al Romînilor din acest timp, Ardeleanul Coșbuc începe traducerea versurilor Reginei. Adînc cunoscător al limbii germane, stăpîn pe limba românească și pe metrul poetic în așa chip încît face din ele ce vrea, Coșbuc a primit în sufletul său poezie cu poezie și, cînd le-a tradus, le-a *transpus* românește, precum transpuî un cîntec de pe un registru musical pe altul. Printr'o astfel de lucrare, întăiași dată se înfrățesc sufletul poetic format în locuri străine și printr'o viață cu totul deosebită și sufletul mare al neamului nostru.

Până acum apariția «Valurilor alinate» de Carmen Sylva traduse de George Coșbuc n'a avut nici urmarea banală a unei audiențe.

Dacă va merge la Palat, Coșbuc nu va putea fi un Alecsandri. Ar fi însă mai mult: ar putea fi, el interpretul poetei față de noi, interpretul nostru față de poetă.

Și, fiindcă scriitorii au feluri alese prin care pot mulțami, s'ar putea mulțami și pentru această traducere printr'un dar pe care și literatura universală l-ar primi cu recunoștință. S'au strâns atâtea poezii populare românești în ediții dintre care unele sînt de o grosolanie revoltătoare. Afară de culegerea Birseanu nu e una singură în care să se fi avut ca îndreptar frumuseța. Este azi de sigur vremea de a se face o adunare a celor în adevăr frumoase. Și este vremea ca, după ce, timp de peste cincizeci de ani, nu s'a dat, într'o limbă răspîdită, traducerea cîntecelor poporului nostru decît prin prelucrări făcute de străini fără chemare, această traducere să se facă, și anume după acea adunare, în limba germană, deprinsă și ea a cînta astfel de cîntece.

*Oricine ar încerca însă această traducere, ar răpi un drept, un sfînt și dulce drept al poetei care e regina României.*

N. IORGA.

## SCRISOARE

*De-atîta vreme iarăși n'am mai vorbit cu tine...  
 Atîtea zile triste și-atîtea nopți senine  
 S'au frămîntat pe 'ncetul de cînd nu ți-am mai scris...  
 Să nu gîndești c'am dus-o pe aripe de vis  
 Sau n'am pierdut o clipă în reverii ușoare.  
 O, nu! Ci veșnic singur pe căi obositoare  
 Amestecat în gloată m'am dus uitat cu ea  
 Plîngînd cînd eram singur, rîzînd cînd ea rîdea.  
 — Poate-ai crezut, iubito, văzînd că nu-ți mai scriu,  
 Că m'am retras de lume departe 'n vre-un pustiu  
 Să-mi duc viața singur cu gîndurile mele...  
 Sau poate... cine știe, spre lumile de stele  
 Că mi-am găsit vre-o punte și-am mers cu voie bună,  
 Să-mi fac un cuib în ceruri alătura de lună...  
 Nimic din toate astea; rămas-am tot ce-am fost:  
 O frunză dusă 'n vînturi ce-aleargă fără rost  
 Și plînge 'ndurerată pe-aproape de pămînt...  
 — De-o lună și mai bine de-ai miei departe sînt  
 Și simt că arde dorul de mine să mă vadă  
 Și triști privesc acuma la fulgii de zăpadă*

Ce cad de sus alene în luna lui April...  
 Chinuitor e dorul de singurul copil!  
 Eü ce să fac?... În lume pe semne sînt ursit  
 În veci să fii departe și 'n veci să fii dorit  
 De-o mamă ce-și topește tot sufletul de dor  
 Să-și vadă iar la vatră copilul călător,  
 S'aud'o vorbă bună din gura lui... atît,  
 Să-l simtă că-î aproape, că-l iea de după gît  
 Și că-și atînge fața de fața ei cea sfîntă  
 Și lacrimile-î pline c'un zîmbet i le zvîntă...  
 Dar nu mi-e dat nici mie, nici ei așa să fim,  
 Ci 'n veci să fim departe și 'n veci să ne iubim :  
 Ea să-și topească dorul cum se topește cîntul,  
 Iar lacrimile mele să le usuce vîntul.  
 Dar să lăsăm... sînt lucruri ce nu prea sînt de spus...  
 Un soare ce se stinge și-adorme 'ntr'un apus  
 În totdeauna trist e, o știe orișicine!...  
 De lucruri mai frumoase vreaü să vorbesc cu tine :  
 Ia spune-mi bună-oară ce gînduri și ce vise  
 Te urmăresc acum? Ce porți li stai închise  
 Ilușiilor tale ce-ar vrea să zboare 'n nori ?  
 Se mai trezesc și-acuma în pieptul tău fiori  
 Ca să-ți arate viața așa cum viața nu e?  
 O, cînd încearcă gîndul spre ceruri să se sue  
 Și să zărească stele cînd stele nu-s de loc,  
 E primăvară încă!... Din visuri de noroc  
 Îți faci un pod spre lumea văzută doar în vis,  
 Și-î cald atunci în viață....

Dar ce aveam de zis?...

A, da; ia spune-mi mie de ești ca și-altădată  
 Cuminte și duioasă?... Sau ești o răsfățată,  
 Și ți-e necaz pe mine că sînt așa... cum sînt:  
 Un rău, cărui păreche nu-î afli pe pămînt!  
 — Mai cînți tu?... Eü de veacuri îmi pare c'am uitat  
 Că 'n lumea asta rece vre-odată am cîntat  
 Pe-o liră... Mi-era drăgă... și-acuma, nu știu cum...  
 Îmi pare c'am pierdut-o prin praful de pe drum...  
 — Am să mă 'ntorc, să vezi tu, s'o ieaü, s'o strîng la sîu,  
 Că mult mi-e dor durerea cu cîntu-î să mi-o 'ngin  
 Și am s'o port cu grijă de-apururea cu mine,  
 Din praful greu al vieții să zbor în lumii senine  
 Si să rămîn acolo privind la lume 'n jos  
 Cum trece... caravană pe-un drum întunecos.

Z. BIRSAN.

## ALIMAN VOINICUL

— POVESTE —

(Urmare.<sup>1</sup>)

— Urcă-te tu înaintea, fătul mieu, că eu vii după tine! Și, cum călca ursul pe scările cele de marmură, toate se făceau praf, se prăbușiau în urma lui, parc'ar fi fost de lut, iar nu de piatră. Când ajunsese sus în palat, de l-au văzut răsărind în prag, aū înghețat cu toții. Mări, nu era semn bun că intrase ursul cel de fier tocmai în odaia unde ședeau ei la voroavă, iar, pe unde punea piciorul, tot se năruia.

Ci zise ursul, făcînd o plecăciune pînă la pămînt:

— Bine te-am găsit, împărate, da ce dor așa strașnic te lovi de mine, de nu m'ai lăsat să-mi sfirșesc cele bătrînețe în tihnă și m'ai scos din birlogul mieu ca să mă tirii pe drumuri?

Vezi d-ta, chelului ce-i lipsește, tichie de mărgăritare, iar omul, cînd n'are ce face, caută pe dracul cu lumînarea. Așa și Împăratul Verde singur, singurel, își aduse pacostea în casă, de nu mai știa ce să răspundă cît grăi încurcat și cu glasul tremurînd:

— Ce dor să fie, Domnule Urs, ia acolo ca să mai stăm de vorbă, mai cinstim cîte-un păhăruț de vin, mai una alta, că și eu is bătrîn și ca mine poimîne închid ochii, și nu văzusem minunea asta pe pămînt; iaca de aceia te-am chemat! Și îl pofti să șadă pe scaun.

Ursul dă să se așeze, dar scăunașul se frînse supt dînsul, iar el se răsturnă și-și scrînti o coastă căzînd jos, — că se răsti mînios la împărat:

— Apoi bine, împărate, putregaiuri de acestea ții tu la casa ta, de mi-am betegit coasta? Că eu is un sărac, da' la gospodăria mea unde se află asemenea vechituri? Pe semne m'ai chemat la d-ta ca să mă ai de batjocură!

Vezi ursul căuta ceartă cu lumînarea, că nu-i era lui de stat cum nu-i e cinelui a linge sare, și de aceia căuta vre-un clenciū să-l înhațe pe împărat și să facă vre-o două, trei volte cu dînsul prin încăperea ceia.

Împăratul înghiți gălușca, și tăcu milc. Pe urmă îl pofti pe alt jilț; gîndia și el săracul că acesta nu s'a mai strica, și se învinețise bietul împărat la față, că nici nu-l mai cunoșteai. Cînd se așeză namila de urs pe jilțul împărătesc, iar se prăbuși la pămînt, că nici nu se putea altfel, și, unde nu se sculă, măi tătucă, ursul întărtat:

— Eheî, nu ne înțelegem din cuvinte, cumătre; ia s'o lăsăm încurcată; că eu nu stau de loc bine, măi împărate luminate, ci mai îndămină mi-ar veni pe moale; că voi singuri ați rîvnit la urs de fier,—de, a cui e vina?

<sup>1</sup> V. N-rele 48, 50, 52, anul IV, și anul V, n-rele 2, 4.

Și unde îl înșfăcă pe împărat de-l lungi jos, apoi puse pe împărăteasă și pe odorul lor, iar într'un colț îl zări și pe vraciu stînd ghemuit.

— Ehe!, măi prietene vraciule, pe-acolea erai, și eū nici nu te zăriam; că oiū avea iertare înaintea înțelepciunii tale, dar pînă atunci ia poftim și mătăluță lingă stăpînu-tău, că tu ai fost acela care m'ai purtat pe drumuri. Ți-a fost dor de urs de fier, vin' la moșu' să te pupe o lecută!

Îl așeză și pe dînsul peste ceilalți de făcu o claie-grămadă cu toți curtenii, iar el să aburcă, greoiū cum era, de-asupra lor, de mi ți-i strivi și-i făcu plăcintă, că li trecură os prin os.

Și pe urmă să vedeți grozăvie, oameni bunī!

Ieși ursul în cerdac și prinse a urla de ți se încreția carnea pe tine; apoi făcu vre-o două, trei raite, de mîncă tot tîrgul, că rămase numai un pustiū și-o jale: citu-i o cetate de cuprinsă, nu mai găsiai de leac, ți-penie de om, ori de altă viețuitoare.

\* \* \*

După ce-și făcu mendrele prin tîrg curățînd tot ce întîlnia în cale, ursul se întoarse ghiftuit acasă, chemă pe Aliman și pe fie-sa și li zise:

— Acuma, dragii tatei, veniți să fiți voi stăpîni aici, iar nu nevrednicul acela, care vă păștea zilele. Numai de un lucru să vă păziți ca de foc: să nu care cumva să vă văd posomorîți ori plîngînd, că atîta v'au fost: trebuie să vă minînc!

Cluj / Central University Library Cluj

Dacă auziră porunca asta din gura ursului, din veselia cea mare căzură la gînduri, dar în fața ursului se veseliau și rideau cu hohote, că altfel ar fi scrîntit-o rău; erau și ei veseli și făceau haz de necaz, da' numai inima lor știa cum li e voia.

Aliman Voinicul se ducea la vînătoare, cum era treaba lui, iar, cînd se întorcea acasă, trebuia să fie vesel și să ridă înaintea lui socru-său. Femeia lui pleca la fîntînă cu cofele, îi trăgea acolo cite-un ropot de plîns pînă se răcoria, pe urmă își spăla ochii cu apă rece și se înturna acasă rizînd și veselindu-se. Iaca așa li era osînda! Într'o zi, după ce plecase Aliman Voinicul prin cei codri, să-și uite necazul vrăvuind niscai iepuri ori gănușe, fata își luă și ea cofoaiele și alergă la fîntînă, unde se așternu pe plîns, mititica, de-i plîngeau pietrele de milă.

Cum sta ea acolo și suspina cu lacrimile pe obraz, numai iată că un vultur de pe cer se abātu în jos și o întrebă:

— De ce plîngi tu, copilă frumoasă, ce jale-ți apasă inima?

— Cum n'am să plîng și să mă bocesc, vulturașule, dacă tatăl mieu îi urs de fier și mi-a hotărit moartea cînd oiū fi supărată sau n'oiū ride, iaca așa de geaba, ca mirele cel surd. Acuma gîndește-te, vulturaș, cit mi-e traiul de nesuferit!

Vulturul, induișat de lacrimile și tinereța ei, îi zise:

— Hai, sui pe mine, să te scap din ghiarele lui taică-tău, dacă spui că ți-i așa de dușman! — Fata, bucuroasă, lasă cofele și se urcă pe o aripă a vulturului, iar vulturul zbură în înaltul cerului, că abia se mai zăria.

Ursul o aşteptă el cit o aşteptă, iar, dacă văzu că fata lui s'a dus cu graba şi s'a întilnit cu zăbava, se luă după dînsa, şi-i găsi cofele pe glizdeaşa fintîinii. Pricepu, vicleamul, că fata lui, scoasă din răbdări, a croit-o la sănătoasa, da' nu ştia încotro. Se uită în sus şi nu văzu nimica, iar, cînd îşi aruncă ochii drept în văzduhul cerului, zări vulturul, şi pe dînsa de-a-supra vulturului. Se ciudă amarnic spurcatul de urs, că numai ce urlă c'o pară de foc, cit începu să vie vulturul în jos vălătuc, cu fată cu tot. Vezi că-i pirlise aripile şi-i luase toată puterea bieteî paseri.

Cum ajunse jos, fata începu a ride, şi-i zise :

— Tătuţule dragă, vai cum m'a înşelat vulturul acesta răpitor, de era să mă ducă cine ştie unde !

Ursul sfişie pe vultur, iar pe fată nici nu o muştră măcar.

Cum dădu în amurg, sosi şi rătăcitul cellalt de prin pustiuri unde îşi făcea veacul, iar nevastă-sa îi povesti totul, şi unde-i mai trăseră un plîns innăduşit amîndoi, că acuma se îndemnau unul pe altul, iar, cînd ieşiau din odaia lor, se stergeau frumos la ochi ca să nu dea de bănuit ursului.

Iacă așa pătimiau din pricina toanelor păgîneşti ale ursului, că ei duceau o viaţă legată cu aţă, c'un picior în groapă şi cu altul afară.

A doua zi, la vînătoare, calul se luă de vorbă cu Aliman Voinicul, care-i istorisise tot ce se petrecuse în ajun, şi-i zise :

— Dragul mieu stăpîn, pe voi numai boul cel năzdrăvan, care umblă creanga prin lume, dacă v'a putea scăpa, şi acela încă cu greu ! Mine să te duci întru întîmpinarea lui, că el vine pe la chindie, de se adapă la cişmeaua de lingă scorbura cea uscată !

Cînd se întoarsă acasă Aliman Voinicul, făcu după cum îl învăţase calul, şi astfel întilni pe bou. Boul îi făgădui că-i va scăpa, da' numai să-i găsească în locul acela cînd a veni el la izvor a doua zi dimineaţă.

Aliman Voinicul nu mai putea de bucurie ; pîndi noaptea cînd adormi ursul, de-i povesti nevestei totul, şi acum erau cu adevărat veseli amîndoi, unde scăpau de la mare chin şi nu mai şedeau cu zilele în mînă.

Cînd se făcu ziuă, Aliman încălecă pe cal şi spuse că pleacă la vînătoare, iar el se îndreptă spre cişmea. Nevastă-sa lăsă să se mai scurgă puţintică vreme, luă şi ea cobiliţa cu cofoaiete pe umăr şi porni după bărbatu-său. Cum ajunse şi ea, numai ce răsări şi boul cel năzdrăvan de după un ţicmăn de deal, şi veni în spre dinşii.

— Hai suiţi pe mine, dragii miei, că avem mult de furcă pînă ne-om vedea scăpaţi la larg, şi atunci tot primejduiţi vom fi !

Aliman Voinicul se aruncă pe bou şi îşi luă soţia în braţe, iar ea-i încunjură gîtul cu mîinile, de păreau doi tei împletiţi.

Bun-Galben se prefăcu într'un măr de aur, şi Făt-frumos îl puse sub-soară. Se mai moşmoliră ei cit se mai moşmoliră, pînă îi întrebă boul :

— Gata, setii miei ?

— Gata, drağuţule bou !

Iar' boul o croi cu dinşii la goană peste cîmpii, prin dumbrăvi şi peste



dealuri, pe unde îl duceau în sfârșit ochii și picioarele. Și așa mergeau de iute, de credeai că aleargă împreună cu dinșii toate cele pe unde treceau.

În vremea asta, ursul, văzînd că se lasă seară, și fie-sa s'a făcut tot apă, îi luă urma aduîmecînd, și se duse întîiu la fîntina de unde știa că are obiceiul să ieie apă; iar, dacă n'o află acolo, dădu fuga la altă fîntină, și la alta, și cu rînduiala asta colindă toate puțurile, și tot n'o găsi. Iar la cișmeaua de lîngă scorbura dădu de urma ei în tină și peste urmele copitei bouului, și pricepu că au fugit. Se uită peste lanurile verzi și cîmpurile întinse, și-i zări spre miazănoapte: se duceau de prăpădenia pămîntului, lăsînd nourî de colb pe unde treceau.

Se chiti ursul puțin și văzu că nu-i lucru de șagă, că șederea îi este în pagubă, și o întinse după dinșii, mai virtos de cum pornise bou. Dar vezi că bou era depărtat, și-i venia tare greu ursului să-l ajungă, mai ales cum era el cam greoiu.

Și fugia, măiculiță, bou, dar ursul și mai și, cu o falcă în cer și cu una în pămînt, așa că, tot cite-o leacă, cite-o leacă, micșora din drum că acuma se uita la dinșii ca în strachină, și, cu cît fugia mai avan, se învenina mai mult, și prindea ciudă pe dinșii ursul cel blestemat. Și nu-mai ce-i veni, că unde nu începu a vărsa foc și văpaie pe nări, să-i pîrjolească, nu altceva.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar sârmanul Aliman Voinicul, dogorit pîn'la mațe de tăria focului, grăi către bou:

«Rău ne frige și ne arde, drăguțele bou,  
Ce ne facem că ne-ajunge cinele de zmau!»

— Și mie mi-a pîrlit coada, dragă Alimane, da' fă ce te-oiu învăța eu: vîră mina în urechea mea cea stîngă, că-i găsi acolo un pieptene, scoate-l de-l aruncă înapoi, și pe urmă înnainte cu Dumnezeu!

Aliman Voinicul făcu cum îl sfătui bou, și, cînd aruncă pieptenele, ră-sări ca din pămînt d'înapoia lor o pădure cu copacii nalți și groși; pe urmă era întunecoasă de nu-ți vedeai mina înnaintea ochilor. Că, zău, să-ți fi tras unul o palmă, nu știa de unde te-a plesnit. Crengile erau încilcîte și trunchiurile răsturnate; că nu era chip, puî de pasere, necum picior de om, să treacă printr'un astfel de hunget.

Da' ursul tăia în dreapta și 'n stînga și râteza la copaci cum ar fi dat la pămînt spice de grîu, făcîndu-și loc, și alerga pe viață și pe moarte după dinșii. Oricum însă, nu putea merge ca pe cîmpul slobod, și bou în vremea asta călcase vre-o poștă înaintea lui. Cînd se văzu ursul scăpat mai la luminîș, și-i zări așa depărtați, unde o croi, măi tată, la fugă, de credeai că-i o năluca.

(Va urmă.)

VIRGIL CARAIVAN.

## RĂVAȘ DE NUNȚĂ

De ziua nunții tale-ți scriu  
 Acum, câteva rînduri;  
 La nuntă n'o să pot să fiu, —  
 Și, de-aș putea, — la ce să vii,  
 Să mă mai vezi pe gînduri...

Cînd din al dragostei amurg  
 Îți faci o sărbătoare,  
 Din lacrimile care-mi curg,  
 Ca zilele ce 'nct se scurg,  
 Să-ți faci mărgăritare.

Din zîmbetu-mi îndurerat,  
 Fă-ți flori de lămîiță,  
 Și să le pui, — că nu-i păcat, --  
 În părul ce l-am sărutat  
 Șuviță cu șuviță.

Februar 1906.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DINU RAMURĂ.

Și-acum cînd toate le 'nșeleg,  
 Ieai gîndurile mele,  
 Ți le trimit fără s'aleg,  
 Ca vîlul de mireasă 'ntreg  
 Tu să ți-l fești din ele.

Și astfel, cînd te vei găti,  
 Nu vei fi prea mirată.  
 Mult mai frumoasă nu poți fi,  
 Dar poate-atunci te vei gîndi  
 La mine — 'ntăia dată.

Și-avea-voi mîngîierea eii,  
 Că'n clipele-ți senine —  
 Mă vei avea în gîndul tău,  
 Precum în mîntea mea mereii  
 Te voi țurta pe tine.

## DIN CONSTANȚA LA CONSTANTINOPOL

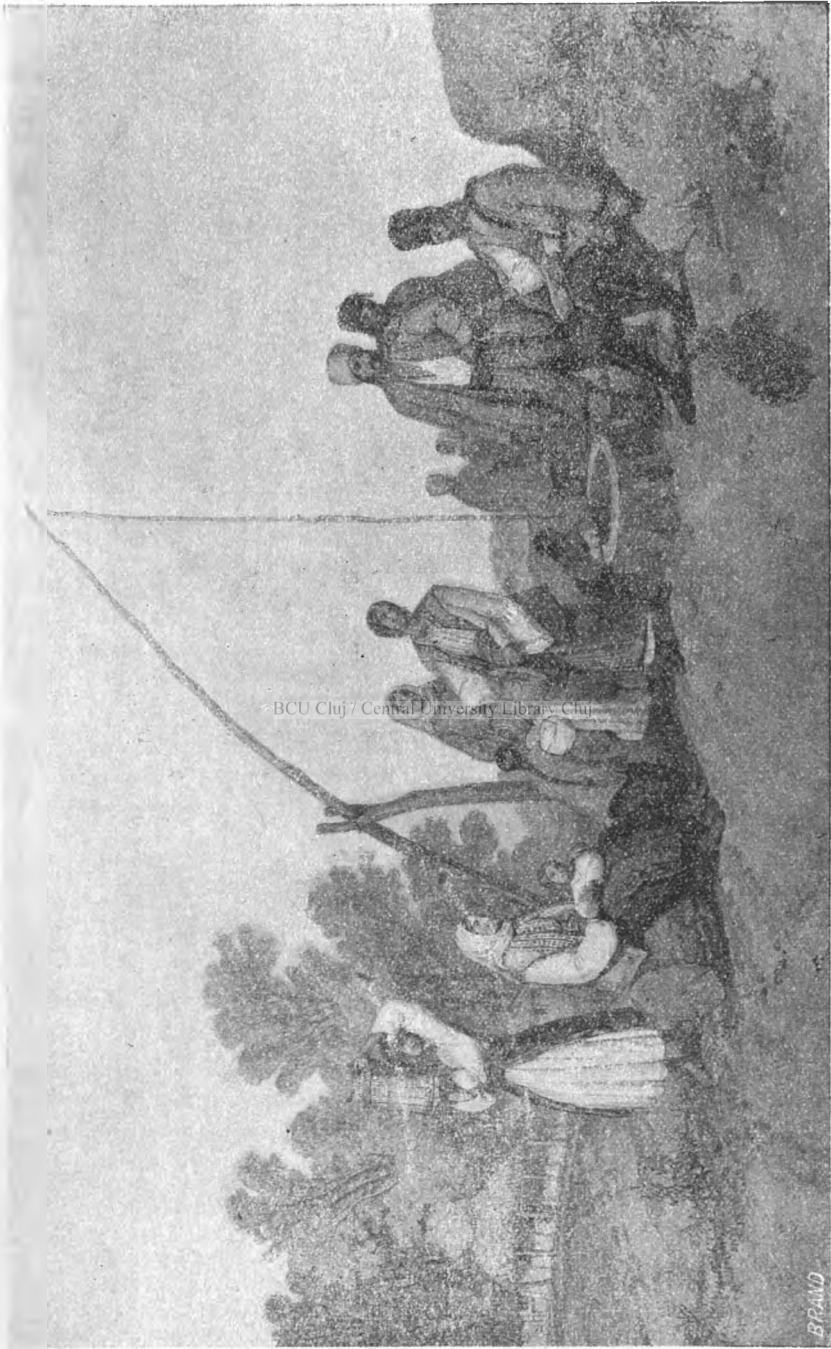
(Schite de drum.)

Plecasem la miezul nopții, și acum se luminează de ziua.

Vaporul românesc, curat și elegant ca o pasere de apă, juca de nevoie, răpezindu-și mersul peste minioasa mare. Întinderi de apă vinată se umflă și cresc, rostogolindu-se în fierbere cătră amiazi și izbesc vaporul în coastă. După spusa unui matroz, de două zile și două nopți se frămîntă marea așa. Toată lumea de pe vapor, de aseară suferă neconținut. Toate fețele sînt galbene de nesomn. Dimineața rece nu mă are nici un farmec pentru nimeni. Aceiași întindere de apă vinată și monotonă, același asurzitor fișit de mătasa sfășiată în două, al apei tăiate de prora vaporului.

Nerăbdător mă uit la ceas, silindu-mă neconținut să fiu stăpîn pe mine, dar gîndurile nu mă aii nici o liniște. Un rău neinvins te stăpînește, ca o pasere de pradă ce ți s'ar pune pe inimă și nu te mai lasă.

^Vaporul joacă neconținut.

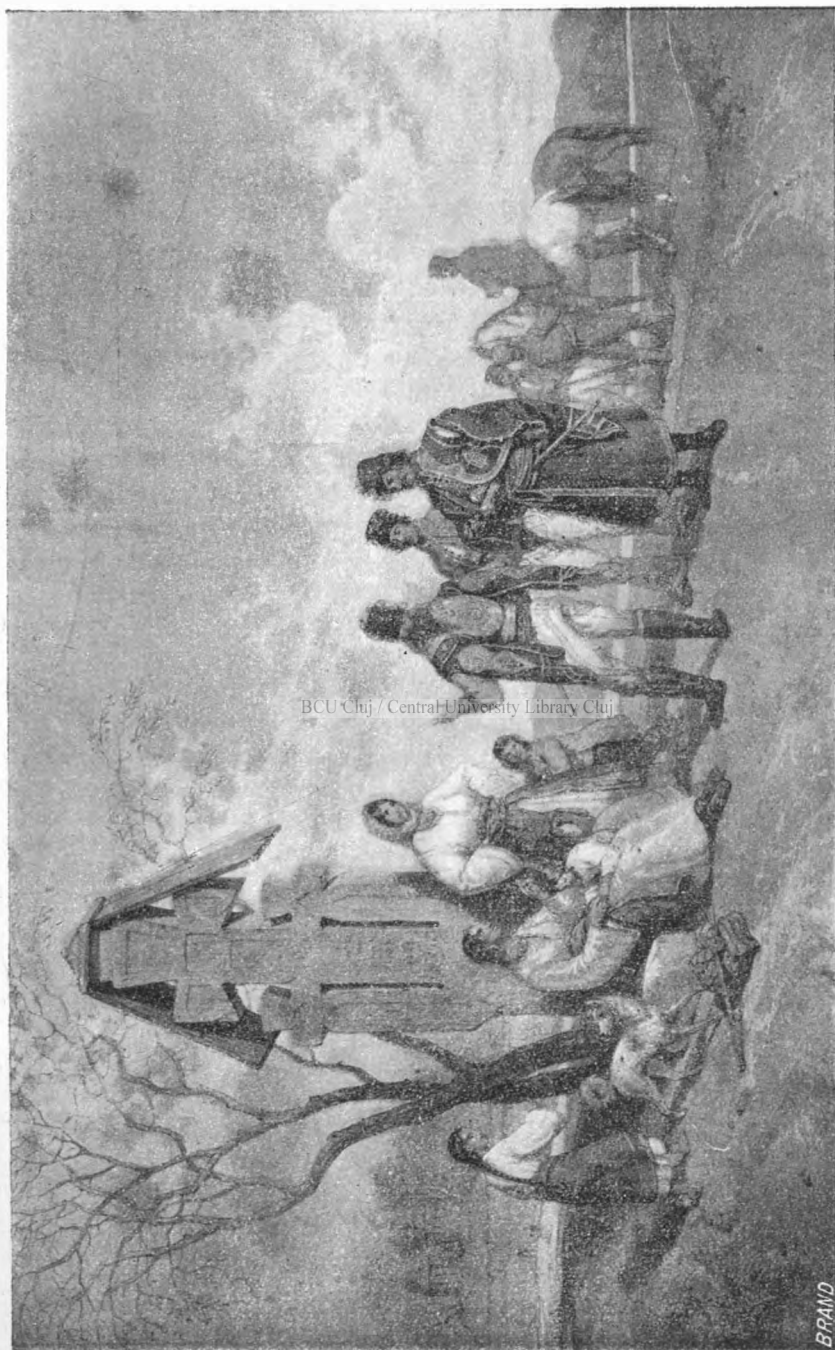


BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA FÎNTÎNĂ (după Bouquet).

BCU Cluj / Central University Library Cluj





BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA CRUCE (după Bouquet).

BCU Cluj / Central University Library Cluj



Aci te simți ridicat ca într'o înălțare mintuitoare, aci puntea se scufundă supt picioare ca într'o prăbușire universală. Iar, în răs-timpuri, vaporul se înclină pe o coastă, atît de mult că cei lungiți jos pe punte pot vedea linia orizontului suindu-se și coborîndu-se.

\*

Soarele e sus. Cițiva Turci cari emigrează din Dobrogea spre țara Sultanului, de la plecare încă și-au ales puntea ca locul cel mai sigur, și-au așternut cite un covoraș modest, și, învăliși până la ochi, cu fața în sus, sforăiesc în lege. Nu li pasă dacă dorm în coliba lor, pe pămînt sănătos, sau pe aceste scinduri călătoare pe de-a-supra prăpastiei.

Din cînd în cînd, mă apropiu de marginea punții și caut în zare, spre partea unde așteptăm țermul.

Fără de hotar și fără de milă, Marea-Neagră inchide singură linia orizontului.

Dacă acest vapor nu s'ar legăna! Uriașa boltă albastră, atît de 'nnaltă și limpede de-asupra noastră ar primi deplina mea binecuvintare.

Dar iată în sfirșit, drept supt soare, o linie mai groasă în marginea mării. Țermul Asiei, mai aproape de noi, crește încet încet. Acolo, la soare, de sigur sînt rîpele stîncoase și orașele Anadolului.

Linia țermului se ridică încet-încet și se lungeste.

Țermul mai ridicat al Asiei se apropie din stînga, țermul mai jos al Europei vine din dreapta.

Iată ridicîndu-se din Mare, Simplegadele. E stinca goală și colțuroasă, despicată din creștet pînă jos, care stă santinelă la intrarea Bosforului.

Bosforul, o largă pinză de apă, desparte două țermuri, două continente. Țermul Europei rămîne pe dreapta, al Asiei pe stînga, în urmă-ni Marea își mină apele vinete, și plutim pe Bosfor.

Vaporul parc'a stat pe loc, nu se mai leagănă; și despică apa aproape fără zgomot, pentru că și apa merge la vale ca un șuvoiu, iar malurile fug îndărăt cu o grabă amețitoare.

O ușă de cabină se deschide, și o păreche tinăra, poate de curînd căsătorită, se apropie de rampă. Frumoasa fată își șterge ochii de plîns, căci răul de mare a făcut-o să și plîngă, iar tinărul o ține de braț, și privesc amîndoi la priveliștea malurilor fermecate, cu sinuri și cotituri, tivite pe margine cu șiraguri de case.

Poate că tinăra, toate acestea le vedea, dar el, — nu prea cred.

\*

Tot ținutul din dreapta și tot ținutul din stînga este un șir neîntrerupt de palate, vile și orășele, fiecare cu porecla, cu trecutul și legendele sale.

Între dreapta Rumeli-Cavac, pe stînga Anadoli-Cavac.

Privește acele ziduri de culoare roșie, ce coboară din umbra pometurilor până la undele albastre...

O barcă elegantă, cu tricolorul român în vînt, mînată de doi voilnici mateloți turci, se apropie; vaporul nostru se oprește, și cavasul împărăției turcești se urcă pe bord pentru a-și face slujba.

Am pornit iar.

Ținuturile se depărtează, fața apei se lărgeste, și ni rămîne în urmă Ieni-Mahalè și lungul lanț de cafenele, restaurante și oteluri de la Buiuc-Derè.

De la Buiuc-Derè, pe dreapta, ținutul se înfundă sub orizont, și revine iar de aduce în față colina de clădiri albe și grădini ale ambasadelor: e Terapia.

Tot pe dreapta: Ieni-Chioi, Stènia, iar pe stînga Hunchiar-Ischelesi, faimosul palat al luxului.

Cu cît înnaintăm, palatele sînt mai mărețe, fiecare cu scările sale de marmoră, cu cerdacurile în aier, de-asupra apei, cu dantela grea a streșinilor.

Vapoare de pasageri, cu toată lumea pe covetă, cu pavilioanele filfîitoare în vînt, trec încoace și încolo, sau se lipesc de cheuri.

Bărci albe, sprintene și ușoare, cu perdelele vîrgate, cu pinzele în vînt, plutesc pe apele albastre, ca niște visuri.

Între malul european Rumeli-Hisar, Castelul-Europei, pe malul din față Anadoli-Hisar, Castelul-Asiei. Mai aproape și mai interesant, mai romantic și mai măreț este Rumeli-Hisar.

Un șir de ziduri înalte și de turnuri trufașe ce merg, se împreună, suie și coboară în toate felurile. Dacă nu știi și se spune că nu înțelegi nimic. Zidurile acestui castel, așa cum se înșiră și se îmbină, ar fi închipuind, în litere arabe, numele lui Mohammed al II-lea. Ștefan, Voevodul cel mare al Moldovenilor, a dat ochii cu acest Sultan la Războieni.

Începînd de la intrarea în Bosfor și până aci, din distanță în distanță, pe cele două maluri, forturile stau față în față, gata să radă fața apei cu obuze. Acestea-s cuiburile unde tunul de oțel clocește ouă de tuciu. Cît de frumoasă și de înflorită să fie o grădină, dar cînd și-a spus cineva că în ea sînt căpcane de lup...



Un comerciant din Galați, un «Elin», — Grec, e de supărare, — merge la Constantinopol, cu două fete, să le dea nu știu la care școală grecească.

Arătându-mi palatele, ce pare că staū unele peste altele, pe un term și pe cellalt term al Bosforului, îmi șoptește cu mare taină :

— «Stii dimiata, frațico, palatele aste multe țe insamna? Aste toate sint cazarme, cazarme si iar cazarme. Aiți este toate ostirile turțesti. Miliarde de ostirile, miliarde de tunurile. Stii țe tunurile, frațico? Mari, maari, numai Turții are asa tuhurile mari. Acu spune si dimiata daca nu sint mari!»

...Pe urmă, cu multă compătimire, părindu-i-se poate că a mers prea departe :

— «Dar sint ruginite, frațico, țe credeași, sint ruginite. Pofim si descarca unul, stii țe fațe? Plesneste în zețe mii de bucățele?»

\*

Iată acum Constantinopolul.

Uriașa praveliște a unui oraș mare se ridică tumultoasă în fața apei, cu infățişarea multicoloră a zidurilor și a coperişurilor, cu întunecatele flamuri ale chiparoșilor naltți până în cer, cu uriașa vedere din fundul zării și uriașa vedere din latură.

Ocolul care-l face vaporul te aduce drept în fața debarcaderului, plin de lume pestriță. Încetineala cumpănită cu care se face acostarea, îmi lasă prilejul, neprețuit pentru mine, ca să privesc cu destulă tihnă.

O pinză de apă pătrunde din Bosfor, și desparte orașul în două : pinza aceasta de apă e Cornul-de-aur.

Vaporul aproape s'a lipit de cheiū.

Larma și înghesuiala călătorilor, năvala gălăgioasă a hamalilor turci cari vin din toate părțile, urcași nu știū pe unde, ordinele oamenilor de serviciū, strigate în ureche și asurzitorul huriit de lanțuri ce hirșciiesc depănindu-se și coborind ancora, toate acestea se amestecă și nu se mai sfișesc.

Gata, în sfișit.

Cobori, vizezi pașaportul, treci înaintea, iar vizezi, iar treci, te întorci, pipăiești buzunarul, cauți hamalul cu bagajul, altă viză, și în sfișit scapi.

Acum ești liber, pe pământ turcesc, în oraș mare, între păreți ce nu se mai leagănă.

(Va urma).

ION BĂRSEANUL.

## CETATEA LUATĂ

— DUPĂ V. HUGO —

*Ai dat ca pradă 'n slăcări, o rege-orășul mare.  
Al gloatei murmur aprig ele-l înneacă 'n fum  
Și, înroșind orașul și 'ntunecata zare,  
Parc'ar juca sălbatic printre ruini și scrum.*

*Cu miț de mîni omorul acuma se ridică;  
Palatele-arzătoare 'n morminte s'au schimbat;  
Femeș, bărbați, cu toți supt spada morții pică  
Și 'n juru-li toți corbiș flămînzi s'au adunat.*

*Și multe mame plîns-au; fecioare 'nșiorate,  
Califule! cum plîns-au anî tineri vestejiși.  
Și trupurile goale, lovite, sfîșiate,  
Erați din cort tîrîte de caiș îngroziși.*

*Vezi cum cetatea 'n giulgiu acum e 'nfășurată;  
Cînd brațul vajnic trece, totul se 'ndoaie mut.  
Pe preoți i-ai dat morții, și vezi cum aruncată  
Pe jos e cartea sfîntă ca un zădarnic scut.*

*Pe lespezile crunte copii zdrobiți în floare,  
Zac morți, și'n al lor sînge tu fierul țî-ai muiat...  
Legatu-ți-ai cu aur sandalele 'n picioare,  
Și praful lor poporul supus l-a sărutat.*

Trad. de LAZĂR ILIESCU.

## O ZI BUNĂ

În înserarea mohorită de toamnă mătușa Varvara auzi în depărtare glasul trăgănat și cam pe nas al moșneagului:

«Smochine, stafide, nohot... Alune americane...»

— Da ce-o fi venind oare așa de vreme, mormăi bătrina dregînd focul; și, ridicîndu-se de lingă plită, deschise ușa și-și puse dreapta streșină de-asupra ochilor mărunți.

Moș Gheorghieș răsări la colțul ulicioarei, în înfumurarea înserării, cu pălăria pe ceafă și cu șorțul alb pînă'n papuci, pășind încet pe lingă cărucioara albastră, trasă de măgărușul cafeniū și slab:

«Hoo, Vasile! strigă moș Gheorghieș oprind în fața porții, și, dînd cu ochii de mătușa Varvara, glăsui:

«Bine te-am găsit sănătoșică!» Și, deschizînd poarta își răspunse tot el, suptîindu-și gîslul:

«Bine-ai venit, bine-ai venit... (apoi gros) Hiii Vasile!»

Nepoțelul, bălan ca un pui de Rus, izbucni afară, numai în cămeșută, lipăind cu picioarele goale pe pămîntul umed și strigînd suptirel:

«Stai bunicule, stai bunicule...»

Moș Gheorghieș opri. Nică ridică minuțile în sus ca o pasăre care își întinde aripile ca să-și iea zborul, și bătrînul se plecă și, înălțîndu-l de subțiori, îl așeză călare.

«Iii că greu îi... Bravo, odată voinic... Cavaler gîndac, șapte la pitac. Ține-te bine, că-î dă moșul drumul zmeului... Hiii Vasile!»

Măgărușul mișcă melancolic dintr'o ureche și porni, cuminte, cu capul în jos.

«Da ce-ai venit așa de vreme, frate? întrebă mătușa Varvara din prag.

— Astăzi a săltat comerțul ceva strașnic, vorbi vesel moș Gheorghieș oprind în bătătură; ia, na, ține: o jumătate chilogram de carne... Să-mi faci, bre, un borș, da știu, colo, acrișor bine, cum îmi place mie... Iea și gărăfoara asta cu rachiū de perje, niște rachiū, bre, ceva minunat, să bei un păhăruț și să zici c'ai întinerit cu zece ani de zile...»

Bătrîna luă voioasă tirguiele. Moșneagul își dădu pălăria pe ceafă și începu a deshăma șuierînd încetișor. Nică sta cuminte călare, cu gurița strînsă într'un zîmbet, și nici nu se clintia de fericire nemărgenită, de frică să nu-l dea, cumva, moș Gheorghieș jos.

Iar bojdeuca, cu acoperișul țuguat de draniță, ca o pălărie pleoștită, cu burlanul ei negru, cirjoiat în sus, părea că fumează pe gînduri din lulea în liniștea dulce a asfințitului.

«Ei, hai de-acuma jos, nepoate, că-î ostenit și flămînd bietul Vasile... Ia uită-te cit îi de amărit săracul, vorbi moș Gheorghieș dîndu-și jos nepoțelul. Nică plecă căpșorul bălan, și deodată începu a-î tremura bărbia și, ducînd minile la ochi, prinse a scînci încetișor:

«Nu ți-e rușine flacău mare ca tine să plîngă...» zise moș Gheorghieș și, plecîndu-se, își viri măgărușul în întunerecul tinzii:

«Așa, măi michidută, acu ia să-ți dau eū fin... două porții, măi, că doar a săltat comerțul...»

În fund, pe-o prăjină, dormiau două găini și-un cocoș. Pintenatul lungi gitul și se uită c'un ochiū, apoi cu cellalt; iar moș Gheorghieș își scoase pălăria și se ploconi:

«Cu plecăciune, cucoane Iordache, ce mai faceți dumneavoastră, bine mersi?»

Apoi, după ce coborî finul din pod, intră în casă:

«Gata borșul, Varvaro?»

— Acuș-acuș, cuvîntă mătușa Varvara, punînd un lemn pe foc.

Moș Gheorghieș se așeză pe scăunașul scund de lingă plită și, îndopîndu-și pipa, începu a pufăi tacticos, poleit de focul auriū.

În liniștea de-afară Nică scîncia suptirel. Moș Gheorghieș zîmbi, în nourașul luminos de fum, și-l strigă clătîndu-și luleaua innegrită din colțul gurii:

«Nică, Nică, ia vin să-ți dea moșul ceva bun... Ha? nu vii, urmă după un răstimp, c'un zimbet șiret; bine, atunci măninc eu și cu baba mea! Iea, na, iea de ici, Varvaro! Ce mai bunătați bre..., măi da bune-s...»

Scincitul conteni, și Nică se ivi în ușă, botos, cu capul plecat și c'un deget în năsușor.

Moș Gheorghieș întinse în lumină pumnul drept, închis, privindu-și nepoțelul cu coada ochiului:

«Care gicește ce bunătați am eu, aici, — a lui să fie... Ce nu gicește nimeni?»

Nepoțelul zimbi ușor și s'apropié încet de bătrîn cu ochii plecați.

«... Ei, gicește cineva, ori mininc eu?»

— Alune, zise încetșor nepoțelul, ridicindu-și ochii umezi.

— Nu, ceva și mai bun!

— Nohot.

— Nu.

— Smochine.

— Nu, și mai bun!

Nică se gîndi, o clipă, țintind mina păroasă a bunicului și, înălțînd rîpede fața luminată, strigă suptîrel:

«Acadele!»

— Nu, zise bătrînul clătînd din cap și privindu-l șiret pe supt gene, și deodată deschise voios mina plină de bomboane colorate, strălucînd ca niște mărgele.

Nică începu a bate din palme și-a sări strigînd: «Am gîcit, gîcit...»

Și, luîndu-și acadelele, se cuibări în fundul divanului și începu a ronțai ca un șoarec, pe cînd bătrînul rîdea cu gura strînsă, tremurîndu-și luleaua.

Focul ardea risipindu-se în jăratec de aur. O oală țăuia ușurel, și uneori parcă se invirtia pe de-asupra ei o muscă nevăzută și bîzîia melodios.

Mătușa Varvara umbla prin casă numai în ciorapi, ușoară ca o umbră; aprinse lampa, așeză pe pat măsuța cu trei picioare și, punînd în mijlocul ei o strachină înflorită și trei linguri albe de lemn, turnă borșul într'o oală vinată de aburi. Gărăfioara cu rachiū și păhăruțul licărîră în lumina dulce a lămpii, și bătrînii dădură peste cap băutura galbenă ca untdelemnul. Apoi cu toții începură a sorbi borșul fierbinte, suflînd în linguri cu fețele roșii, cu o lumină de zimbet în ochi, privindu-se fericiți prin aburirea luminoasă ce umplea odăița, albă, de mirodenui. Și moș Gheorghieș clătina din cînd în cînd voios din cap:

«Haaa, da bun borș... Știi, parcă-ți dă viață, bre...»

Pe urmă zise:

«Halal zi... Înc'o zi ca asta, Varvaro, și ne cumpărăm un purcel pentru Crăciun, de să se ducă vestea în Podul Turcului...»

— Un purceluș, bunicule?

— Da, dragul moșului.

— Da să nu-l tai, sărăcuțul.

— N'ar' să-l taie moșul, nu.

— Și ai să mă lași să mă joc cu el?

— Cum nu, am să te las dacă-ți fi băiet cuminte și nu-ți mai plinge cînd te-oiu da jos de pe măgăruș. Săracul măgăruș, el toată ziulica trage căruța... Amăritu-ți și slab îi saracul, vai de sufletul lui...»

Urmară citeva clipe de tăcere, în care se auzi numai sunetul lingurilor lovite de strachină. Și pe urmă bătrînul vorbi iar:

«Bine c'a dat Dumnezeu și-avem acû cu ce plăti chiria.

— Așa, așa, ce ne făceam noi, vorbi mătușa Varvara, clătînd din cap; ne dădea afară din casă, ne dădeaaa, ne dădea, că lumea-ți haină, d'apoi cum... N'a dat-o anțărți afară pe cumătra Zamfira cu doi copii, la vreme de iarnă...»

Mătușa Varvara tăcu. În tindă se auzia măgărușul ronțanînd domol. Afară oțetarul uscat de la poartă fișia tainic în noapte.

După ce mîncară și se închinară tustrei, cu fețele spre icoana pe jumătate ștearsă a Sfintului Neculaî, moș Gheorghieș ieși în tindă:

«Ce mai faci, măi michiduță măi... Ia să-ți dau bre Vasile, fin».

Urmă un fișit uscat și-o clipă pluti în lumină un miros sfios de flori uscate. Și moș Gheorghieș răsări în cadrul negru al ușii:

«Așa, vra să zică ne-am pus la cale... Știi ce, Varvaro, pin' ni-o veni moș Ienachi pe la gene, hai să măi zic din Alexandru Machedon.

— Da, da, zi, bunicule, strigă nepoțelul cuibărindu-se în fundul divanului. Bătrînul își puse un cărbunaș în lulea, picii de citeva ori, și, luînd dintr'o grindă o carte unsuroasă, se așeză lingă foc, pe scăunașul scund, și începu trăgănat și cam pe nas: «Marele Darie împărat, auzind că a murit Filip Craul de la Machedonia și a rămas cucon tînăr, a trimes sol și carte pre Candarcus la Machedonia la boierii lui Filip...»

Bătrîna veni și se așeză binișor pe marginea patului c'o mină la gură.

Nică asculta cu ochisorii albaștri țintuți în gol. În liniștea de afară trecea înfiorări de vînt ca filfiri de aripă, ca șoapte tainice. Și glasul lui moș Gheorghieș curgea domol ca o rugăciune.

Trece marele împărat Machedon, împăratul împăraților, cu stemă de aur pe cap, trece ca o vijelie, pe fugarul năzdrăvan, în fruntea oștilor încoifate, în glasuri de trîmbiți și surla. Se deschid uriașe porți ferecate și strigă noroadele, de clocotesc împărățiile lumii, plecîndu-și fruntea în pulbere: «Să trăiești, Alexandre, împărat a toată lumea!» Și-și iese în cale și Rimlenii înzăuați și luminoși ca niște sorî, și lung șirag de fete cu cununii de aur pe plete despletite, pe cai albi ca zăpada, cu șele de diamante și piei de aspide, și se închină lui Alexandru împărat. Și preoți mulți cu albe făclii aprinse și strălucitoare, cădelniți cu nestimate, — și cu slavă mare îl așază pe jețul de aur al Rimului.»

Și tot măi cu foc slovenește moș Gheorghieș, cu fața poleită de jăratec:

«Eû sînt Darie împăratul cela de eram mărit de toată lumea și de toate limbile de oameni. Eû sînt Darie cela ce se potrvia lui Dumnezeu din cer; iar astăzi zac în pulbere supt picioarele cailor...»

Nepoțelul ridică glasul suptirel:

«Bunicule, bunicule, da de cal nu măi spune nimic; ce face acû?

— Mîncă fin, ce să facă.

— Minincă fin ca măgărușul nostru?

— Da... Adică chiar fin ca dînsul nu: fin de aur, fiindcă-i cal împărătesc, rostește moș Gheorghieș zîmbind poznaș pe supt mustață.

Afară, în noapte, se auzi ca prin vis o trîmbițare slabă de cucuș. Apoi alta, mai apropiată. Și de-odată izbucni din întunerecul tinzii, ca un glas de spaimă, trîmbițarea răgușită a cucușului mătușei Varvara.

«E tirziū, zise moș Gheorghieș: de-acū haidem să ne culcăm...»

Și, închizînd cartea, se sculă și-o puse la loc supt grindă. După ce se inchinară și își murmurară rugăciunea, bătrînul stînsse lampa și se culcară tustrei pe divan.

Afară, la geam, vîntul își șoptia parcă și el rugăciunea. Luminița candeliei ardea ca un simbur de aur, într'o ușoară cunună viorie.

Măgărușul ronțăia domol în întunerec. Bătrînii începură a horăi. Și, după un răstimp, Nică se întoarse cu fața în lumina de vis a candeliei și vorbi incetisor prin somn:

«Bunicule, bunicule, și minca numai fin de aur, da?»

N. N. BELDICEANU.

## C R O N I C Ă

În Tulcea apare, rău tipărit, un ziar bun în partea sa culturală, care e bogată, *Dobrogea liberală* (e de nevoie să se zică «Dobrogea românească», sau «Dobrogea de astăzi» sau, cum voiți, lăsîndu-se la o parte, măcar în titlu, numele de război al unui partid). Profesorul C. Moisiș scrie frumos și-cu căldură, despre literatură, istorie, despre rostul zilelor mari ale neamului.

\*

Am primit *Revista Bistriței*, care se publică în Bistrița Ardealului, la o tipografie românească. E o foaie politică și de informație, care nu lasă la o parte însă nici materialul literar.

\*

Cartea d-lui Belessort despre Romîni a apărut în a doua ediție. Întăia am înghițit-o noi într'o clipă. Vezi că era franțuzească și venia de la Paris! Librarul Sfetea expune cu mîndrie la librăria sa francesă din Calea Victoriei dovada acestei biruințe a maimuțării românești.

\*

D. C. Dimitrescu-Iași, rectorul Universității din București, începe a tipări o «Revistă de filosofie și pedagogie». N-1 din luxoasa publicație o arată a fi mai mult de pedagogie. Într'un cuvînt de deschidere intitulat «Prima verba», directorul arată activitatea sa pe terenul pedagogiei și cum înțelege a lupta mai departe. Mai mulți cunoscuți profesori, d. Rădulescu-Motru între dinșii, tratează deosebite chestii de filosofie. E și o cronică, ba chiar o «revistă a revistelor» cu aprecieri prietenoase și prietenești. Trebuie să atragă atenție lecția de deschidere a noului docent de limba germană de la București, d. K. Richter, un German așezat în țară. Este în ea o argumentație strîns țesută, o formă concisă, care-ți

place, sînt multe puncte de vedere care ar merita să fie discutate — între ele însă nu și acela că o literatură trebuie să se deschidă înfrunzilor străine; nu, pentru că se contestă de noi cu totul altceva, anume folosul *imitației servile* împotriva spiritului și stării poporului care împrimută. Se vede cu plăcere și o silință cinstită de a împăca sentimentele de German ale vorbitorului cu datoriile ce el și-a luat așezîndu-se între noi. — Și d. Simion Mîndrescu, suplinitor de germană, și-a tipărit lecția de deschidere, dar într'un loc unde n'avem obiceiul să cetim.

\*

«Năvăliri barbare» de tînărul scriitor Lucian Bolcaș e o povestire, o schiță, cuprinzînd nunți, petreceri, jocuri, lupte, din viața ce se poate bănuî că ar fi trăit-o neamul nostru în timpul cel mai depărtat, pentru care ni lipsesc izvoarele. Locul ales pentru desfășurarea întîmplărilor e o închipuită cetate din părțile Crișurilor.

D. Bolcaș s'a inspirat de la romanul de veche viață barbară al d-lui Slavici. Știrile și le-a cules din poveștile de cucerire ale Ungurilor, orînduite apoi în latinește, în chip de cronică, de un povestitor târziu. Datinele, graiul sînt cele ale țerănimii crișene de astăzi.

Cu toate că mișcarea e cam zăpăcită, că oamenii se asemănă strașnic între sine, că nelămurirea în care trebuie lăsat mediul pentru a da fiorul sălbătăciei înfășură și persoanele de căpetenie și fapta lor, este în această cărticică destul pentru a căpăta părerea că d. Bolcaș va fi un scriitor. Are avînt, simț de armonie, înțelegere pentru natură și întrebuintează o foarte bună limbă, în felul cum generația noastră pricepe limba cea bună. Din cetirea «nuvelei» acesteia, care nu se va impune amintirii cetitorilor, se desface fără indoială această credință în viitorul literar al celui care a scris-o.

\*

În Sibiiu încep conferințe. Cum și era de așteptat, deschide d. Lupaș, un așa de destoinic profesor tînăr. Subiectele ar trebui să fie de un caracter mai general, căci și acolo multă lume n'are ideie tocmai despre lucrurile pe care s'ar cădea să le știe mai bine.

\*

În «Revista generală a învățămîntului», no. 7, e de notat mai ales un foarte luminos articol al d-lui Spiru Haret, care apără sistemul introdus de d-sa pentru alegerea personalului învățător în universitățile noastre. De fapt, sistemul nu dă rezultate strălucite, ba în unele cazuri produce rezultate de care se rușinează chiar acei cari sînt siliți a le iscăli. Dar cu greu s'ar găsi un sistem mai potrivit. Fiindcă de vină și aici sînt *moravurile*.

\*

În nrul din 10 Februar al foii săsești «Siebenbürgisch-deutsches Tagblatt» se dă traducerea, făcută de Nora B., a vestitei *Știma lacului* de Sadoveanu. Traducerea e foarte frumoasă. Tot mai mult pătrunde și cucerește marea noastră povestitor. De ce n'ar traduce Nora B. un întreg ciclu de povestiri pe care cred că l-ar primi bucuros — intervențiile n'ar lipsi — culegerea populară, răspîndită în toată lumea, a lui Reklam din Lipsca?

\*

În «Note genealogice și biografice asupra familiilor Buhuș și Rosetti» — titlul spune cuprinsul — *istoricul* Radu Rosetti dă mai ales amintiri

propriii său ale celor cari l-au încunjurat în copilărie — d-sa, coboritorul unei vechi familii, e fiul unei Domnițe, fiica lui Grigore Ghica din anii 1850 —, care face prețul de căpetenie al micii lucrări, scoasă din «Analele Academiei Romine». Cealaltă parte, care privește trecutul mai depărtat, nu e fără oarecare greșeli și lipsuri, care vin dintr'o întrebuintare nedeplină a izvoarelor.

\*

Foarte bună și folositoare faptă a făcut păr. protopop Elie Dăianu dînd o nouă ediție, cu litere latine, a cinstitelor și cumiștilor predici ale vechiului scriitor Petru Maior. Pe contrapagina copertii se arată, de editor, că această ediție s'a făcut după cea din 1811, «neschimbînd nici-un cuvînt» și se afirmă sănătoasa credință că a venit în sfîrșit vremea «să revenim la limba dulce românească a Sfințelor Scripturi vechi», prea mult timp desprețuită pentru marfa ieftena a latinismelor și franțuzismelor de paradă. N'ar trebui să fie un preot din România sau din Rominime care să nu-și aibă ca bun sfat la predică «Predicile și învățăturile la toate Duminecile și sărbătorile anului» de Petru Maior, retipărite la Cluj în tipografia «Carmen». Ele se pot cere și prin «Minerva». Prețul întăii broșuri, de 122 de pagini, e o coroană, ceva mai mult decît un leu.

Tipografia lucrează la urmarea operei. După ce se va isprăvi aceasta, ar fi și un act de dreptate și o a doua faptă de mare folos bisericesc și literar dacă s'ar tipări din nou și dulcile predici ale celui alt luceafăr printre cărturarii ardeleni din veacul al XVIII-lea, Samuil Clain.

\*

În *Șezătoarea Săteanului* pe Februar d. Coșbuc cere punerea în calendar a zilelor mari ale neamului. În calendare, la un loc cu sfinții datei, nu se poate. Dar s'ar face o foarte frumoasă lucrare tipărindu-se un calendar de părete ca acel «Calendar istoric-geografic» ilustrat (Meyer) pe care-l cumpără toate țerile germane, în care în fața sfinților săi pelingă ei să se dea însemnătatea zilei aceleia pentru neamul nostru și ceva ilustrații. Germanii schimbă acest text din an în an, căci ei și au de unde culege; noi ar trebui să repetăm cea mai mare parte a lui din an în an. Dar și așa ar fi o carte de învățătură populară. Ar putea-o face și un student bun, și ar putea-o tipări această tipografie a «Minervei».

\*

Mi se trimete un prospect al Internatului Universitar întemeiat de studenți pentru studenți, pentru colegii lor de tot săraci. Se propune o contribuție lunară a oamenilor cu bunăvoință. Ar trebui întâiu să se ceară permisia și controlul autorităților universitare. Restul vine de la sine.

\*

Primum de la institutorul C. Iordăchescu din Botoșani o broșură, recomandată în titlu chiar «oricărui bun Român» și intitulată «Cronologie și fapte din istoria Romînilor». E lucrată după cartea, așa de învechită, a d-lui Xenopol, așa încît nu poate fi de nici-un folos.

\*

Am dori să vedem și noi ziarul *Romînul* pe care-l tipărește la Cleveland (Ohio) noul preot român de acolo, păr. Epaminonda Lucaciū, fiul cunoscutului orator ardelean.

\*

În *Albina*, no. 19, sfîrșitul unei schițe de Sadoveanu.

N. IORGA.